

พระธรรมเทศนาเฉลิมพระเกียรติ

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระราชานิพนธ์ใน

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

(ตอนที่ ๒)

คำไว้อาลัย ของ

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร

พระค้เจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอนุสรรมงคลการ

เกือบจะเรียกได้ว่า นับแต่ข้าพเจ้าลืมตาขึ้นดูโลก ก็ได้รู้จักกับบุคคลสองท่าน พ่อและแม่รับสั่งว่าเป็นญาติสนิท องค์หนึ่งใหญ่โตสูงใหญ่และดำ อีกองค์หนึ่งตรงกันข้าม ผอมและขาวราวกับลมจะพัดปลิวไป และทั้งสององค์เป็นญาติสนิทของข้าพเจ้าทั้งสองจริงๆ เพราะทรงเป็นโอรสของพระองค์เจ้าชายชมพูนุท กรมหมื่นเจริญผลพลสวัสดิ์ พระโอรสในสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว นับตามศักดิ์เป็นพระปิตุลาของย่าของข้าพเจ้า (พระวิมาดาเธอฯ กรมพระสุทธาสินีนาถ) องค์หนึ่งทรงพระนามว่า หม่อมเจ้าโสธรธิดา และอีกองค์หนึ่งทรงพระนาม หม่อมเจ้าชนม์เจริญ ทั้งสององค์เรียกท่านว่า ลุงโสธร และลุงชนม์

ในที่นี้ขออธิบายอะไรบางอย่างเพื่อให้เป็นที่แน่ชัดสักเล็กน้อยเพื่อกันลืมไว้ว่า

ในราชตระกูลเจ้านายในพระราชวงศ์ทรงนับเรียกญาติกันอย่างหนึ่งที่แปลกไปกว่าบุคคลสามัญ ซึ่งหากจะนับเรียงญาติกัน

ในถานที่ท่านลุงโสธรและท่านลุงชนม์ทรงเป็นญาติทางฝ่ายบิดาของข้าพเจ้าก็ควรเรียกว่าอา เพราะมีพระชนม์อ่อนกว่าพ่อ แต่ที่เรียกว่าลุง

ก็โดยถือกันเป็นประเพณีในเมื่อเจ้านายองค์ใดองค์หนึ่งมีผู้ให้กำเนิด เป็นเจ้าในพระราชวงศ์ด้วยกันแล้ว ก็มักจะไม่นับเรียกตามศักดิ์ของฝ่ายที่มีศักดิ์สูงกว่า

พ่อทรงเป็นเจ้าฟ้า ส่วนแม่ทรงเป็นพระองค์เจ้า จึงนับลุงทั้งสองเข้ามาในญาติฝ่ายนั้น ซึ่งความจริงก็เป็นญาติด้วยกันทั้งสองฝ่ายด้วยประการฉะนี้

เขียนโดย ม.ล.ชาญโชติ ชมพูนุท

วันอังคารที่ 22 ธันวาคม 2015 เวลา 00:00 น. - แก้ไขล่าสุด วันอังคารที่ 22 ธันวาคม 2015 เวลา 21:13 น.

ข้าพเจ้าได้สนิทสนมกับลุงทั้งสององค์มาอย่างเท่าเทียมกัน เพราะทั้งสองพระองค์เจริญพระชนม์มาในอาณัติของพ่อ จึงเป็นที่รักสนิทสนมเล่นหัว โดยท่านทรงเป็นผู้แนะนำให้ข้าพเจ้าทั้งสองได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินใจมาเป็นอย่างดี ท่านลุงโสทรทรงมี สุธเสียงดัง โปรดการช่าง ส่วนท่านลุงชนม์เรียบร้อย โปรดเลาน์ทานเรือต่างๆอย่างสนุกสนานเป็นการตรงกันข้ามกับเชษฐาของท่าน ข้าพเจ้าทั้งสองจึงได้สนิทสนมในฐานะญาติสนิทในครัวเรือน และมีความรักใคร่เป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้สืบเนื่องลงมาถึงลูกๆของท่าน ก็ได้รับอุปการะบางคนมาเป็นเพื่อนเล่นสนิทเป็นกันเองด้วย

ทั้งสององค์ทรงรับราชการในกระทรวงมหาดไทย แต่กระนั้นก็คอยติดตามและได้พบปะกันอยู่เสมอ เพราะพ่อของข้าพเจ้าก็รับราชการในกระทรวงนั้น ส่วนใหญ่ประทับอยู่หัวเมือง เจ้าในพระราชวงศ์ไม่ทรงมีอภิสิทธิ์ในทางราชการ พ่อของเราทั้งสองทรงเป็นเทศาภิบาลมณฑลนครราชสีมา ลุงโสตรา และลุงชนม์ทรงเป็นนายอำเภอ เมื่อพ่อได้ทรงเลื่อนพระยศเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ลุงชนม์ยังทรงเป็นนายอำเภออยู่ต่างจังหวัด และข้าพเจ้าทั้งสองถูกส่งไปศึกษาต่างประเทศจึงได้ห่างเหินกันไปชั่วขณะหนึ่ง นับเป็นเวลานานโขอยู่ แต่เมื่อกลับมา ความเป็นญาติ ความรักใคร่สนิทสนมก็กลับมาใหม่โดยไม่ต้องมีใครมาแนะนำ เมื่อเราทั้งสองเดินทางตุรตุตุเรไปตามปะสานคนหนุ่ม เพื่อเข้าป่ายิงสัตว์และชมภูมิประเทศบ้านเมืองไปโดยทั่ว เมื่อไปถึงจังหวัดอุดรก็ได้ไปพบลุงชนม์ทรงเป็นนายอำเภออยู่ที่นั่น และเราก็ได้อาศัยเรือนนายอำเภออันโกโรโกโส เสาโยพื้นลั่นเป็นที่อาศัยคนละหลายๆเดือน และคนละหลายๆครั้ง ได้รวมนอนร่วมกันอยู่กับบุคคลในเครือญาติของท่าน และได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินอย่างชนิดจะลืมเสียไม่ได้เลยในชีวิตนี้ ทั้งๆที่ตกอยู่ในฐานะลำบากอย่างเหลือแสน

เพราะครั้งกระนั้นจังหวัดอุดรมิได้เจริญเยี่ยงที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ไม่มีน้ำประปา บางครั้งแทบจะเรียกได้ว่าไม่มีน้ำอะไรทั้งสิ้นเสียเลย ไม่มีแม้แต่ไฟฟ้า ค่าสินต้องจุดตะเกียง ไปไหนมาไหนต้องใช้ไฟ เพราะนั่นเป็นเวลาเมื่อสามสิบปีที่ผ่านมาแล้ว ทำให้ข้าพเจ้าทั้งสองได้เรียนรู้ชีวิตของชาวชนบท เพราะลุงชนม์ทรงเป็นนายอำเภอหัวเมือง ทรงมีพระชนม์อยู่อย่างข้าราชการหัวเมือง

เมื่อเราทั้งสองออกจากจังหวัด ท่องเที่ยวไปตามที่ต่างๆ จากตัวจังหวัด ลุงชนม์ทรงถือโอกาสเสด็จออกตรวจภูมิประเทศ หอบลูกๆและหม่อมไปด้วยกัน ครั้งนั้นเราไม่ได้ไปกันด้วยรถยนต์แต่ไปด้วยเกวียนเป็นกองคาราวกันอย่างสนุกสนาน พวกเราต่างมีเกวียนแต่ละเล่ม ส่วนมากบรรทุกของ หรือให้พวกผู้หญิงกับเด็กนั่งไป ส่วนพวกผู้ชายขี่ม้าค่าไหนอนนั้น ว่ากันกลางป่ากลางดงโดยไม่อาจกำหนดเลือกที่ได้ พอตกเย็นก็ตั้งค่าย ไข่เกวียนรายรอบ ให้สัตว์พาหนะและคนนอนตรงกลาง สุมไฟไว้รอบๆอีกทีหนึ่งเหมือนในหนัง แต่เราก็ไม่ได้ทำเพื่อความโก้เก๋ตามแบบภาพยนตร์อย่างคนในสมัยนี้ทำกันหรอก เพราะครั้งกระนั้น หากไม่ทำเช่นนั้นแล้ว เสือกจะมาตะครุบไปกินอย่างแน่นอน การเดินทางของเราแม้แต่ระยะไม่ไกลนัก ในจังหวัดเดียวกันและจังหวัดใกล้เคียงก็ต้องใช้เวลาแรมเดือนจึงจะไปได้อรอบ ท่านลุงชนม์ทรงตรวจราชการของท่าน จับใจผู้ร้ายไปตามเรื่องซึ่งเราก็อพพลอยร่วมในความตื่นเต้นนั้นด้วย ส่วนใหญ่พวกเราหนุ่มๆมักออกล่าสัตว์ ท่านลุงชนม์นับว่าเป็นครูในทางที่เดียวนี้เรียกว่านิมไพรให้ด้วย เพราะข้าราชการหัวเมืองจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี ในสมัยนั้นไม่มีรถจิบ จะใช้เป็นพาหนะบุกบันเกวียนแสนจะช้า เดินทางไปตามทางที่ไม่ใช่ถนน เราเที่ยวไปทั่วเกือบทุกแห่งในจังหวัดนั้นและจังหวัดใกล้เคียง

บางครั้งก็ประสบอุบัติเหตุขณะที่ต้องขึ้นเขาสูงชัน เกวียนหลังพลัดลงมาพังยับเยินจนดูเหมือนกองไม้กองหนึ่ง แต่แล้วในไม่ช้าเราก็สามารถซ่อมยานวิเศษให้กลับทรงรูปดีดังเก่าได้ ที่เรียกว่ายานวิเศษนั้นก็เนื่องด้วย มันเป็นยาน ของไทยที่เหมาะสมกับภูมิประเทศกันดาร ยิ่งกว่ายานใดๆทั้งสิ้น เพราะเรามีของอาลัอยู่ทุกหนทุกแห่ง เพียงแต่เอามันหรือขวานไปลับพินมา

ผูกโน้นพันนี้เข้าเดียวเดียวก็กลับเป็นยานที่แข็งแรงบรรทุกของบรรทุกคนเดินทางกันต่อไปได้แล้ว

ในบางครั้งเราก็ใช้เรือเล็กๆ เล็กจนน่ากลัวที่สุดสำหรับลำแม่น้ำโขงที่กว้างใหญ่และเชี่ยวกรากล่องไปตามแก่งด้วยกัน จึงนับได้ว่าลุงทั้งสองเป็นเพื่อนร่วมเป็นร่วมตายมาด้วยกันด้วย เพราะขณะนั้นท่านลุงโสทรทรงออกจากราชการแล้ว และติดตามไปกับเรด้วย

เราจึงได้ลุงทั้งสองเป็นมัคคุเทศก์ชำนาญยิ่งทั้งสององค์ เราบุกบันกันไปทุกหนแห่ง ปีนขึ้นไปถึงยอดภูสูงถึงในครั้งที่เอ๋ยถึงชื่อนี้ยังไม่มีคนรู้จัก

เราขึ้นไปนอนอยู่บนยอดเขาคนละหลายๆวัน บางครั้งก็ข้ามเขาไปเที่ยวในประเทศซึ่งปัจจุบันนี้เป็นประเทศลาว

กินเหล้าข้าวเหนียวที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงหุงข้าวต้มแกล้งได้เป็นอย่างดี มันเป็นความสุข ความสนุกที่เป็นกำไรชีวิตอย่างสูงสุดที่เราเคยได้รับมา และจะไม่วันลืมได้เลยในชีวิตนี้ ท่านลุงทั้งสององค์ต่างก็เคยได้ช่วยหาเห็บที่กัดกินเนื้อออกให้พ้นจากความทุกข์ เด็ดทาหนอน่าเกลียดน่ากลัวที่สุมเลือดเนื้อ

ครอบครัวของท่านหุงข้าวต้มแกล้งดูให้อิ่มเอิบโดยไม่คิดเหนี่ยวยาก จนเราทั้งสองดูเหมือนว่าได้ละลายเข้าไปอยู่ในครอบครัวของท่าน ไม่ใช่เพียงญาติเปล่า ๆ เราต้องการอะไร หรือจะไปไหน ท่านก็ทำให้และไปด้วย ด้วยพระทัยยินดีร่วมสนุกสนานโดยไม่มีการเหนียวเหนี้ยกันเลย

เขียนโดย ม.ล.ชาญโชติ ชมพูนุท

วันอังคารที่ 22 ธันวาคม 2015 เวลา 00:00 น. - แก้ไขล่าสุด วันอังคารที่ 22 ธันวาคม 2015 เวลา 21:13 น.

แต่ขณะนี้ท่านทรงจากไปจากที่ๆ เราจะเลือกเวลาไปร่วมสนุกกับท่านได้แล้ว จนกว่าจะถึงกาลอันเป็นไปตามธรรมชาติของแต่ละบุคคล เราจึงเหลืออยู่แต่ความทรงจำและความรักที่หากพยายามอย่างไรก็คงสลัดทิ้งไปเสียไม่ได้ เราทั้งสองขอบอกกับทุกๆ คน ว่าเราคิดถึงลุงโสด ลุงขนมทุกๆ ครั้งที่เห็นใบไม้สีเขียว ที่เห็นห้วยธารน้ำไหลที่ได้ยินเสียงของป่าและล้อเกวียนที่เห็นแสงแดดที่แผดเผาเรือนร่างของเราให้ร้อน และสายฝนที่ตกลงมาเปียกปอนเรือนร่าง เพราะลุงทั้งสองได้เคยประทับเคียงข้างเรามาในวัยแรกเริ่มของชีวิตนั่นเอง

ด้วยสัจจะของข้าพเจ้าสองคนพี่น้องที่ได้สร้างบุญกุศลประกอบความดีมา

ขอเป็นพยานสังฆ์ดบันดาลให้ท่านลงโสดลุงขนมผู้เสด็จล่วงลับไปก่อนแล้วจงทรงทราบโดยญาณวิถีทางใดทางหนึ่ง ว่าเราทั้งสองรักท่านเหลือเกิน และขอพยานสังฆ์ดบันดาลให้ทรงรับความสุขตามอัธภาพในสัมปรายภพนั้น จนกว่าที่เราจะได้พบกันใหม่ หากอาจเป็นไปได้

เฉลิมพลที่ฉั่มพร / อนุสรณังการ

คัดลอกโดย ม.ล.ชาญโชติ ชมพูนุท ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘